

KUR'ÂN'DA TAKVÂ KAVRAMI VE MUTTAKÎ İNSANIN ÖZELLİKLERİ

Dr. İsmail KARAGÖZ
Diyanet İşleri Başkanlığı
Teftiş Kurulu Üyesi

GİRİŞ

Kur'ân'da insanlar, inanç, söz, fiil ve davranışlarına göre nitelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu nitelendirme ve değerlendirilmede çeşitli kavramlar kullanılmıştır. Bu kavramlarla insanlar, îmân ve îtâat veya inkâr ve isyân yönünden tanıtılıp anlatılmıştır. Başka bir ifade ile Allah azze ve celle, insanların inanç, söz, fiil ve davranışlarının nasıl olması gerektiğini çeşitli kavramlarla anlatmıştır.

İnsanları öven, iyi ve doğru olduğu bildirilen, yapılması teşvik edilen, fâiline nimet ve ödül va'dedilen davranışları ifade eden kavramların anlam itibariyle en kapsamlı olanı “**takvâ-ittikâ-muttakî**” kavramıdır.

Bu yazımızda, bu kavramın Kur'an'daki yeri, sözlük ve terim anlamı, muttakî insanların özellikleri ve takvânın zıt anlamları, muttakî olmanın dünya ve âhiretteki yararları ele alınacaktır.

I- TAKVÂNIN KUR'ÂN'DAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Bu kavram, insanın hem inanç yönünü hem de inancı gereği yapması gereken amellerini, işlerini, söz, fiil ve davranışlarını, güzel ahlâkını, ibâdet ve itâatini ifade eder.

Kur'ân'da, takvâ üzerinde ısrarla durulmuştur. Kur'ân'ın ikinci sûresi olan Bakara sûresinin hemen başında Kur'ân'ın “**muttakîler**” için hidâyet, öğüt, yol gösterici ve rehber olduğu bildirilmiştir⁽¹⁾. Cennet de “**muttakîler**” için hazırlanmıştır⁽²⁾.

Yüce Allah, “**Allah'a karşı gelmekten sakının**” emrini Kur'ân'da 54 defâ tekrarlıyarak⁽³⁾ insanların “**muttakî**” olmalarını istemiş, hem son peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ümmetine, hem de daha önceki ümmetlere “**muttakî**” olmalarını tavsiye etmiştir:

(1) el-Bekara, 2/2; Âl-i İmrân, 3/138; el-Hâkka, 69/48.

(2) Âl-i İmrân, 3/133.

(3) Bkz. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, el-Mu'cemü'l-Müfehras li Elfâzı'l-Kur'âni'l-Kerim. “vky” maddesi.

“Yemin olsun ki biz sizden önce kendilerine kitap verilenlere de size de “Allah’tan ittika edin” diye tavsiye etmişizdir.”⁽⁴⁾

Peygamberler de, ümmetlerine hep “muttakî” olmalarını tavsiye etmişlerdir⁽⁵⁾.

Peygamberlerin gönderilmesinin ortak amacı, Allah’ın emir ve yasaklarının temel gayesi, insan kalbinde yer aldığı zaman başka bir bekçi, polis ve savcıya ihtiyaç bırakmayan ve insanı her türlü kötülüklerden alıkoyan, iyi, güzel ve faydalı şeylere teşvik eden “takvâ”dır⁽⁶⁾.

Kur’ân’da cennet ve nimetleri “muttakîlere” va’dedilmiş⁽⁷⁾, cennetin muttakîlere yaklaştırıldığı⁽⁸⁾, muttakîlerin emîn makamlarda⁽⁹⁾ ve cennetlerde olacağı⁽¹⁰⁾, cennetlerin her türlü nimetlerinden yararlanacakları bildirilmiştir⁽¹¹⁾.

Yüce Allah, Kur’ân’da, muttakîleri cehenem azabından koruyacağını⁽¹²⁾, muttakîlerin dostu⁽¹³⁾ ve onlarla beraber olduğunu⁽¹⁴⁾, muttakîleri sevdiğini⁽¹⁵⁾, âkıbetin muttakîler için olduğunu⁽¹⁶⁾ ve onlar için güzel bir gelecek bulunduğunu haber vermiştir⁽¹⁷⁾.

Muttakîler için daimâ bir kurtuluş yolu vardır⁽¹⁸⁾. Muttakîlere Allah, her zaman bir çıkış yolu yaratır ve onları ummadığı yerden rızıklandırır⁽¹⁹⁾. Muttakîlerin, kötülüklerini örter ve onların mükâfatlarını artırır⁽²⁰⁾. Onlara işlerinde kolaylık verir⁽²¹⁾.

Âhîret yurdunun ve mükâfatının muttakîler için daha hayırlı olduğunu

bildiren Allah⁽²²⁾, “Allah’tan korkun ki kurtuluşa eresiniz ve umduğunuzu bulasınız”⁽²³⁾, “merhamet olunmanız”⁽²⁴⁾ ve “eğer mü’minler iseniz Allah’tan korkun” buyurmuştur⁽²⁵⁾.

“Azıkların en hayırlısının takva”⁽²⁶⁾, “takva elbiseninin ise daha hayırlı” olduğunu⁽²⁷⁾ bildirmiştir.

“Kendi katında insanların en üstününün muttakîlar” olduğunu⁽²⁸⁾ ve “ancak muttakîlerin hayır ve ibâdetlerini kabul edeceğini” haber vermiştir⁽²⁹⁾.

(4) en-Nisa, 4/131.

(5) Bkz. Âl-i İmran, 3/50; el-A’râf, 7/114; eş-Şûrâ 42/142-152, 161-165, 177-184

(6) Bkz. Lüfullah Cebeci, Kur’an’a Göre Takvâ, s. 36. Sehâ Neşriyat, İst. 1985; Said Havva, Cündullah, s. 257, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut.

(7) Bkz. er-Ra’d, 13/35; el-Fürkan, 25/15; Muhammed, 47/15...

(8) Bkz. en-Nûr, 24/34.

(9) ed-Dühân, 44/51.

(10) en-Nahl, 16/30.

(11) Bkz. el-Hicr, 15/45; ed-Dühân, 44/51; ez-zâriyât, 51/15; el-Kamer, 54/54; er-Ra’d, 13/35; Muhammed, 47/15; et-Tûr, 52/17; el-Mürselât, 77/41...

(12) et-Tûr, 52/18.

(13) el-Câsiye, 45/19.

(14) et-Tevbe, 9/36,123.

(15) Âl-i İmran, 3/76; et-Tevbe, 9/4-7

(16) el-A’râf, 7/128; Hud, 11/49

(17) Sâd, 38/49.

(18) en-Nebe’, 78/31.

(19) et-Talak, 65/2-3

(20) et-Talak, 65/5

(21) et-Talak, 65/4.

(22) el-En’âm, 6/32; el-A’raf, 7/169; Yusuf, 12/57, 109.

(23) el-Bekara, 2/130, 189.

(24) el-En’âm, 6/155.

(25) el-Mâide, 5/57, 112.

(26) el-Bekara, 2/197.

(27) el-A’râf, 7/26.

(28) el-Hucûrat, 49/13.

(29) el-Mâide, 5/27.

II- TAKVA KAVRAMININ

ANLAMI

a) Sözlük Anlamı

“Takvâ” ve “ittikâ” kelimelerinin kökü “vekâ” fiilinin mastarı olan “vikâye” dir. “Vikâye”, bir şeyi muhâfaza etmek, eziyyetten korumak, himâye etmek, zarar verecek şeylerden sakınmak ve bir şeyi başka bir şeyle tehlikelere karşı korumaya almak anlamındadır⁽³⁰⁾.

“İttikâ”, vikâyeye girmek yani elem ve zarar verecek şeylerden sakınıp kendini iyice koruma altına almak ve bir şeyden sakınmak anlamındadır.

“İttikâ” ve onun ismi olan “takvâ”; sözlük anlamı itibâriyle kuvvetli bir himâyeye girerek korunmak, sakınmak, kendini muhâfaza altına almak, bunun gereği olarak korkmak ve çekinmek demektir⁽³¹⁾.

“Takvâ” sâhibine “muttaki” denir⁽³²⁾.

“Takvâ”, Arapların cahiliyye döneminde; canlıların dışarıdan gelecek yıkıcı kuvvetlere karşı kendini savunması anlamında kullanılmıştır⁽³³⁾. Bu, tamâmen maddî bir tehlikeden korunmak anlamını taşıyordu⁽³⁴⁾.

b) Kur'an'daki Anlamı

“Takvâ” kavramı; Kur'ân'da, Kur'ân öncesindeki kullanımından daha özel bir anlam kazanmıştır. Artık Kur'ân'da “takvâ”, her hangi bir tehlikeden değil, Allah'ın azâbından ve insanı bu azâba sürükleyecek olan

günahlardan korunmaktır⁽³⁵⁾.

“Takvâ” kavramı, Kur'ân'da sözlük anlamını yitirmemekle birlikte daha çok ma'nevî alanda, insan davranışı konusunda önemli bir anlam yüklenmiş ve Kur'ân'ın, en önemli “anahtar terim”lerinden biri olmuştur. Kur'ân, baştan sona “takvâ” kavramı ile örülmüş ve türevleri ile birlikte 250 defa kullanılmıştır.

“Takvâ”nın İslam terminolojisindeki ve Kur'ân'daki anlamı, insanın kendisini Allah'ın vikâyesine (korunmasına) koyarak, âhirette zarar ve eleme sebep olacak şeylerden titizlikle koruması yani günah olan şeylerden geri durup hayır ve sevap olan şeylere sarılması⁽³⁶⁾, bütün farzları ve itâat olan fiilleri yapması, yasaklardan ve haramlardan kaçınması⁽³⁷⁾ demektir.

(30) İbn Faris, Ebu'l-Hüseyin Ahmed (ö. 385/1004), *Mu'cemü Mekâyisi'l- Lüğa*, VI, 131, Kâhira-1948; Râğîb el-İsfehânî Hüseyin b. Muhammed (ö. 502/1108), *el-Müfradât fi Ğarîbi'l-Kur'ân*, s. 530-531, Mısır-1961; ez-Zebîdî, Muhammed Murteza el-Vasîfî (ö. 1205/1790), *Şerhu'l-Gâmûs (Tâcü'l-Arûs min Cevâhiri'l-Gâmûs)*, X, 396, Mısır-1306/1888; Asım efendi Seyyid Ahmet (ö. 1235/1819), *Kâmûs Tercümesi*, IV, 1221, İst. 1886. Bkz. Fahrüddîn er-Râzî, Mahmûd b. Ömer (ö. 606/1209), *Mefâîihu'l-Ġayb*, II, 20, Mısır-1935.

(31) er-Râzî, A.g.e., II, 20; Hamdi Yazır (ö. 1951), *Hak Dini Kur'an Dili*, I, 168, Eser Kitabevi, İstanbul-1971.

(32) Levis Me'lûf, *el-Müncid fi'l-Lügati ve'l-A'lâm*, s. 914, Beyrut-1986.

(33) Toshihiko İzutsu, *Kur'an'da Allah ve İnsan*, s. 20. Çeviri, Süleyman Ateş, Ank. İlahiyat F. Yay. Ank. 1975; Süleyman Ateş, *Kur'ân-ı Kerim'in Yüce Meâlî ve Çağdaş Tefsîri*, I, 31, Ank. İlahiyat, yay. 1982.

(34) Süleyman Ateş, A.g.e., I, 31, İzutsu, A.g.e., s. 224.

(35) Lütfullah Cebeci, A.g.e., s. 16-20.

(36) Hamdi Yazır, A.g.e. I, 169; İzutsu, A.g.e., s. 225.

(37) Abdurrahman İsa, *Edebu Hatâbet'd-Diniyye fi'd-Da'veti'l-İslâmiyye*, s. 400, Halep-1385.

Fahrüddîn er-Râzî (ö. 606/1209), Bakare sûresinin 2. âyetindeki “**mut-takîler**” kelimesini îzâh ederken “**takvâ**”nın Kur’ân’da beş anlamda kullanıldığını söylemiştir⁽³⁸⁾:

1. İmân mânâsıdır. Meselâ Fetih sûresinin 26., Hucûrât sûresinin 3., Şuarâ sûresinin 11. âyetinde geçen “**takva**” kelimesi bu anlamdadır.

2. Tevbe mânâsıdır. Meselâ A’râf sûresinin 96., Mâide sûresinin 65. âyetinde geçen “**takva**” kelimesi bu anlamdadır.

3. İtâat mânâsıdır. Meselâ Nahl sûresinin 2. ve 52., Mü’minûn sûresinin 52. âyetinde geçen “**takva**” kelimesi bu anlamdadır.

4. Ma’siyeti terketmek mânâsıdır. Meselâ Bekara sûresinin 189. âyetinde geçen “**takvâ**” kelimesi bu anlamdadır.

5. İhlâs mânâsıdır. Meselâ Hac sûresinin 32., Bekara sûresinin 41. âyetinde geçen “**takva**” kelimesi bu anlamdadır.

ed-Dâmeğânî (ö. 447/1055), bu kavramın Kur’ân’da dört anlamının olduğunu söylemiştir:

1. Korkmak (haşyet): “**Ey mü’minler! Rabb’inizden korkun.**”⁽³⁹⁾

2. İbâdet etmek: “**Benden başka tanrı yoktur. Bu sebeple bana ibadet edin.**”⁽⁴⁰⁾

3. İsyân etmemek: “**Evlere kapılardan gelin. Allah’a isyan etmeyin.**”⁽⁴¹⁾

4. Allah’ı birlemek (tevhîd-ihlâs): “**Allah’ın rasûlünün yanında seslerini kısarak konuşanların kalplerini Allah,**

takva ile (ihlasla) denemiştir.”⁽⁴²⁾

“İttikâ”, Kur’ân’da dâima ma’nevî-dînî anlamda kullanılmıştır. Câhiliyye döneminde ise dâimâ maddî anlamda kullanılmıştır⁽⁴³⁾.

c) Çeşitli Tanımları

“**Takva**”, “**ittikâ**” ve “**muttaki**” kavramları çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

Mustafa el-Merâğî (ö. 1364/1945), tefsîrinde “**ittikâ**” ve “**muttaki**” kelimelerini şöyle îzâh etmiştir:

“İttikâ”, iki şey arasına engel koymaktır. “**Muttakî**”, Allah’ın emirlerine sarılmak, yasaklarından kaçınmak suretiyle kendisi ile ilâhî cezâ arasına bir engel koyar. Sakınılması gereken cezâ (ikâb) ise iki çeşittir. Dünyevî cezâ ve uhrevî ceza. Her iki cezâdan, sebeplerinden kaçınmak suretiyle sakınılması gerekir. Dünya cezâsından Allah’ın kâinattaki kânûnunu (sünnütlâhı) bilmek ve bu ilâhî nizâma muhâlefet etmemek suretiyle korunulur. Âhiretteki cezâdan ise, gerçek bir îmân sâhibi olmak, tevhîd üzere bulunmak, sâlih ameller işlemek ve bunların zıddı olan küfür, şirk (Allah’a ortak koşmak) ve isyandan, fert ve topluma zarar veren günah fiillerden sakınmak suretiyle korunulur⁽⁴⁴⁾.

(38) Merfatihu’l-Ğayb, II.20.

(39) en-Nisâ, 4/1; el-Hac, 22/1.

(40) en-Nahl, 16/2.

(41) el-Bekara, 2/189; el-Hacc, 22/37.

(42) el-Hucûrât, 49/3 Bkz. ed-Dâmeğânî, Hüseyin b. Muhammed, Kâmûsu’l-Kur’ân ev İslâhu’l-Vücûh ve’n-Nezâir fi’l-Kur’âni’l-Kerim, s. 492, Beyrut 1977. Bkz. et-Tevbe, 9/108; Yunus, 10/64; Yusuf, 12/57.

(43) İzutsu, A.g.e., s. 224.

(44) Tefsîru’l-Merâğî, I, 40-41. Mısır-1969,

el-Merâgî, bu yorumu ile “**takvâ**” kavramına farklı bir boyut kazandırmıştır. İnsan her türlü tehlikelerden korunmak için Allah’ın her iki kânununa yani hem Hz. Muhammed (s.a.v.) ile gönderdiği şerâtına (islâmî kurallara) hem de Alah’ın evrendeki ilâhî nizâmına (sünnetüllâha) uygun yaşaması gerekir. Böylece hem dünyada hem de âhirette insan, kendisini her türlü tehlikelerden, azâp ve sıkıntılardan korumuş olur. Her iki ilâhî nizâma uyduğu için Allah’a itâat etmiş, yaratılış gâyesi olan “**kulluk**” görevini yerine getirmiş olur.

“**Takvâ**”, itâatten bir haslettir. Onunla azaptan sakınılır⁽⁴⁵⁾. “**Muttakî**” ise şirkten, haramlardan, yasaklardan ve isyâdan sakınan, Allah’ın helal-haram sınırlarına tecâvüz etmeyen, farzları edâ eden, Allah ve peygamberine itâat eden, Allah’ın rahmetini uman ve azabından korkup O’na karşı gelmekten sakınan kimsedir⁽⁴⁶⁾.

Hız. Ali b. Ebî Tâlib (r.a.) (ö. 40/661), “**takvâ**”, Allah’tan korkmak, Kur’ân ile amel etmek, aza râzı olmak, âhîret günü için hazırlık yapmaktır.

Abdullah ibni Abbas (r.a.) (ö. 68/687), “**takvâ**”, itâat edip isyân etmemek, şükredip nankörlük etmemek ve Allah’ı zikredip O’nu unutmamaktır, demiş-tir⁽⁴⁷⁾.

İbrâhîm b. Ethem (ö. 161/777), “**takvâ**”, halkın, senin dilinde; meleklerin, fiillerinde; arş meleklerinin gizli hallerinde ayıp ve kusur bulmamasıdır, demiştir⁽⁴⁸⁾.

“**Takvâ**”, Allah’a itâat ile O’na isyân

etmekten sakınmaktır ki, bu kavram emredilen şeyleri yapmayı, yaşaklanan fiilleri terketmeyi içine alır⁽⁴⁹⁾. İtâatlerde takvâ ile ihlâs, isyân olan şeylerden ise, terketmek ve sakınmak kastolunur⁽⁵⁰⁾.

Bir insanın “**muttakî**” olabilmesi için üç şeyi birlikte yapması gerekir:

a) İmân edip şirkten (Allah’a ortak koşmaktan), küfür ve nifaktan (iki yüzlülükten) sakınması,

b) Allah ve peygamberin emrettiği şeyleri yapması, itâat etmesi,

c) Allah ve peygamberin yasakladığı fiilleri ve haramları terketmeksi, yani isyân etmemesi, büyük-küçük bütün günahlardan, dünya ve âhirette nefesine zarar verecek şeyleri yapmaktan sakınması gerekir⁽⁵¹⁾.

“**Takvâ**”, Kur’ân’da üzerinde önemle durulan bir kavramdır. Yüce Allah, bu kavramla insanda olmasını istediği bütün güzel davranışları ifâde etmiştir.

d) Takvânın Dereceleri

Takvâ Kur’ân’da üç mertebede zikredilmiştir:

1. Ebedî olarak cehennem azabından korunmak için; Allah’a ortak koşmak-

(45) et-Tûsî, Muhammed b. Hasan (ö. 460/1067), **Tefsîru’t-Tibyân**, V, 299, Necef-Tahrîhsiz.

(46) et-Taberî, Muhammed b. Cerîr, (ö. 210/825), **Câmi’u’l-Beyhan an Te’vîli Âyi’l-Kur’an**, Beyrut-1988, I, 1/99-100; et-Tûsî, A.g.e., I, 54.

(47) Abdurrahman İsâ, A.g.e., s. 400.

(48) er-Râzî, A.g.e., II, 20.

(49) es-Selman Abdülazîz Muhammed, **el-Kevâşifu’l-Celiyyean Meâni’l-Vâsıtyye**, s. 184, Riyâd-1981.

(50) Şerîf Cürçânî, **Kitâbü’t-Ta’rifât**, s. 65, Baskı yeri ve tarih yok.

(51) et-Taberî A.g.e., I, 1/99-100; et-Tûsî, A.g.e., II, 592, et-Tabrassî, Ebû Ali el-Fadl (ö. 537/1899), **Mecmau’l-Beyan fi Tefsîri’l-Kur’an**, I, 37.

tan, küfür ve nifâktan korunarak îmana sarılmak⁽⁵²⁾.

Fetih sûresinin 26. âyetinde geçen **“takva kelimesi”** bu anlamdadır:

“... Allah, elçisi ve mü’minleri takva kelimesine bağladı.”

Âyette geçen **“takvâ kelimesi”**, kelime-i şehâdet, kelime-i tevhîddir⁽⁵³⁾. Hz. Muhammed (s.a.v.), **“takvâ kelimesini”**, **“lâ ilâhe illallah”** (Allah’tan başka tanrı yoktur) ile tefsîr etmiştir⁽⁵⁴⁾.

2. İmân sâhibi olduktan sonra büyük günahları işlemekten, küçük günahlarda ısrar etmekten kendini alıkoyarak emredilen dînî görevleri ve farzları yerine getirmek, yani işlemek veya terketmek sûretiyle kazanılan günahlardan sakınmaktır.

A’râf sûresinin 96. âyetinde geçen **“takvâ”** kelimesi bu anlamdadır:

“(Peygamberlerine itâat etmedikleri için cezâlandırduğumuz) ülkelerin halkı imân edip ittikâ etselerdi (onları cezalandırma yerine) elbette üzerlerine yerden ve gökten bolluklar açardık. Fakat (peygamberlerimizi ve âyetlerimizi) yalanladılar. Biz de onları kazandıkları (günahları sebebiyle) yakala(yıp cezalandır)dık.” (*)

İmân ederek şirk, küfür ve nifâktan kurtulan insanın imânı gereği yapması ve teketmesi gereken görevleri vardır. İşte insan, bu dînî görevlerini yapmak sûretiyle imân ile ulaştığı takvâsını derinleştirmiş olmaktadır. Kur’ân, imân edip sâlih amel işleyen kimseyi muttakî olarak zikretmiştir.^(**)

3. Kalbi, Hak’tan meşgûl edecek her şeyden temizleyip bütün varlığı ile Allah’a yönelmektir⁽⁵⁵⁾.

Âl-i İmrân sûresinin 102. âyetinde geçen **“takva”** kelimesi bu anlamdadır:

“Ey mü’minler! Allah’tan O’na yaraşır bir biçimde ittikâ edin ve ancak müslümanlar olarak ölün.”

“Allah’a yaraşır bir şekilde O’ndan ittikâ etmek”; O’na itâat edip asla isyan etmemek, verdiği nimetlere dâimâ şükredip hiç bir zaman nankörlük etmek, dâimâ O’nu zikderip asla unutmamaktır⁽⁵⁶⁾.

“Takvâ”nın bu mertebesine ulaşmak kolay değildir. Bu itibarla bazı müfessirler, **“Allah’tan O’na yaraşır biçimde ittikâ edin”** ifâdesinin, **“gücünüz yettiği kadar Allah’tan ittikâ edin”** âyeti⁽⁵⁷⁾ ile neshedildiğini söylemişlerdir⁽⁵⁸⁾.

Âyetin neshedilmediğini söyleyen müfessirler ise, **“Allah’tan O’na yaraşır biçimde sakının”** emrini yerine getiremezseniz, buna gücünüz yetmezse bâri **“ancak müslümanlar olarak ölün”**

(52) Hamdi Yazır, A.g.e., I, 169-170.

(53) et-Taberî, A.g.e., XIII, 28/104-105, Hamdi Yazır, A.g.e., VI, 4434.

(54) et-Tirmizi, Tefsîr 48, Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, V, 138.

(*) Bkz. el-Bekara, 2/103. Âl-i İmrân, 3/179.

(**) Bkz. Meryem, 19/60-63.

(55) el-Beydâvi, el-Kâdî Abdullah b. Ömer (ö. 691/1292), Envârü’t-Tenzil ve Esrârü’t-Te’vîl, I, 41, (Mecmûatün Mine’t Tefâsîr) Çağrı yay-1981. Hamdi Yazır, A.g.e., I, 169. S. Ateş, A.g.e., I, 31-32, L. Cebeci, A.g.e., s. 49.

(56) et-Taberî, A.g.e., III, 4/28. et-Taberî, bu mânâda Sahâbî ve Tâbî müfessirlerinden rivayetler yapmıştır.

(57) et-Teğâbün, 64/16.

(58) et-Taberî, A.g.e., III, 4/29.

şeklinde yorumlamışlardır⁽⁵⁹⁾.

“Takvâ” kavramının kapsamına “îmân”, “ihsân”, “bağış”, “ibâdet”, “sâlih amel”, “birr” (güzel ahlak, iyilik) ve “adâlet”... gibi övmeye ifâde eden bütün kavramlar girmektedir.

Yüce Allah azze ve celle, “âdil olun zîrâ bu takvâyâ daha yakındır”⁽⁶⁰⁾, “İyilik ve takvâ üzerine yardımlaşın, günah işlemek ve düşmanlık etmek için yardımlaşmayın”⁽⁶¹⁾, “...(nikahlanıp henüz temas etmeden boşadığınız kadınlara verdiğiniz mehirleri) bağışlamanız takvâyâ daha yakındır”⁽⁶²⁾, “asıl iyilik muttakî kimsenin iyiliğidir”⁽⁶³⁾ buyurarak adalet, iyilik (birr), bağış (af) kavramlarının ifâde ettiği mânâların takva kavramının kapsamına girdiğini beyân etmiştir.

e) Muttakîlerin Özellikleri

Yüce Allah aze ve celle, Kur'ân'da muttakîleri şöyle tanımlamıştır:

Muttakîler; Allah'a, meleklerine, kitaplara, peygamberlere, âhiret gününe⁽⁶⁴⁾ ve gayba îmân eden⁽⁶⁵⁾, namazlarını kılan⁽⁶⁶⁾, zekâtlarını veren⁽⁶⁷⁾, Allah'ın verdiği rızıktan Allah yolunda harcayan⁽⁶⁸⁾, fakirlere, yetimlere, yoksullara ve yakın akrabaya yardım eden⁽⁶⁹⁾, insanlara iyilik yapan⁽⁷⁰⁾, darlıkta ve bollukta Allah için harcayan⁽⁷¹⁾, mallarından isteyenlere ve yoksullara veren⁽⁷²⁾, malları ve canları ile cihâd eden⁽⁷³⁾, geceleri az uyuyup, seher vakitlerinde Allah'tan bağış dileyen⁽⁷⁴⁾, öfkelerine sahip çıkan ve insanları bağışlayan⁽⁷⁵⁾, sözleşmelerini yerine

getiren, sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreden⁽⁷⁶⁾, kötülük yaptıkları veya nefislerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlayarak günahlarının bağışlanmasını dileyen, bile bile yaptığı kötülöklere ısrar etmeyen⁽⁷⁷⁾, dosdoğru olan⁽⁷⁸⁾, Rab'lerinden ve kıyâmet gününden korkan⁽⁷⁹⁾, hidâyet üzere bulunan⁽⁸⁰⁾, kurtuluşan eren⁽⁸¹⁾, iyi⁽⁸²⁾, temiz⁽⁸³⁾, müslüman⁽⁸⁴⁾, muhsin (iyilik yapan, her işini iyi ve sağlam yapan, ve Allah'a O'nu görüyormuş gibi ibadet eden)^(*) ve sâlih ameller işleyen^(**) kimselerdir.

Kur'ân'da Allah'ın azabından⁽⁸⁵⁾, yakıtı taşla insan olan cehennem ateşinden⁽⁸⁶⁾, kötülöklere ve kötü işler-

(59) et-Taberî, A.g.e., III, 4/29. Takvânın bu üç mertebesini el-Mâide, 5/93 âyeti ifâde etmektedir. Bkz. Hamdi Yazır, A.g.e., I,170.

(60) el-Mâide, 5/8.

(61) el-Mâide, 5/2.

(62) el-Bekara, 2/237.

(63) el-Bekara, 2/189.

(64) el-Bekara, 2/4, 177.

(65) el-Bekara, 2/3.

(66) el-Bekara, 2/2, 177.

(67) el-Bekara, 2/177.

(68) el-Bekara, 2/3.

(69) el-Bekara, 2/177.

(70) Âl-i İmrân, 3/134, Yusuf, 12/90.

(71) Âl-i İmrân, 3/134.

(72) ez-Zâriyât, 51/19.

(73) et-Tevbe, 9/44.

(74) ez-Zâriyât, 51/17-18.

(75) Âl-i İmrân, 3/134.

(76) el-Bekara, 2/177.

(77) Âl-i İmrân, 3.135.

(78) el-Bekara, 2/177. et-Tevbe, 9/7.

(79) el-Enbiyâ, 21/48-49.

(80) el-Bekara, 2/5.

(81) el-Bekara, 2/9. en-Nûr, 24/52.

(82) Âl-i İmrân, 3/198.

(83) en-Nahl, 16/32. ez-Zümer, 39/32-33; ez-Zâriyat, 51/15-16.

(84) el-Kalem, 68/34-35.

(*) Hüd, 11/90; ez-Zümer, 39/33-34; ez-Zâriyat, 51/16.

(**) Meryem, 19/60-, 63.

(85) el-Bekara, 2/41, 189,194.

(86) el-Bekara, 2/24; Âl-i İmrân, 3/131.

den⁽⁸⁷⁾, fitnededen⁽⁸⁸⁾, insana zarar veren her türlü inanç, söz, fiil ve davranışlardan sakınılması emredilmiş, Allah'ın vikâyesine girmek ve muttakilerden olmak için Allah'a ibâdet etmek⁽⁸⁹⁾, Allah'ın kitabındaki hükümlerle amel etmek, Kur'ân'ın emir ve yasaklarını unutmamak, gâfil olamak⁽⁹⁰⁾, Kur'ân'a uymak ve onun dışındaki yollara uymamak⁽⁹¹⁾, tavsiye edilmiştir.

f) Takvâ ve Muttakîlerin Zıddı

Kur'ân'da muttakîlerin zıddı olarak; suçlular (mücrimîn)⁽⁹²⁾, azgınlar (ğâvîn)⁽⁹³⁾, doğru yoldan çıkanlar (füccâr)⁽⁹⁴⁾, isyanda haddi aşanlar (tâğîn)⁽⁹⁵⁾, büyüklenenler (mütekebbirîn)⁽⁹⁶⁾, alay edenler (sâhîrîn)⁽⁹⁷⁾, (peygamberleri) yalanlayanlar (mükez-zibîn)⁽⁹⁸⁾ saldırganlar (mu'tedîn)⁽⁹⁹⁾, itâatten çıkanlar (fâsikîn)⁽¹⁰⁰⁾, Allah'a ortak koşanlar (müşrikîn)⁽¹⁰¹⁾ iki yüzlüler, (münafıklar)⁽¹⁰²⁾, kâfirler⁽¹⁰³⁾ ve zâlimler⁽¹⁰⁴⁾.

Takvânın zıddı olarak, günah ve düşmanlık (ism ve udvân)⁽¹⁰⁵⁾, peygambere isyân⁽¹⁰⁶⁾ ve doğru yoldan çıkmak (fücûr)⁽¹⁰⁷⁾ zikredilmiştir.

Muttakî, çoğu kez kâfirin zıddı olan zâhid mü'min anlamındadır⁽¹⁰⁸⁾.

Takvâ, bir çok yerde zulüm kavramının zıddı olarak kullanılmıştır. Meryem sûresinin 71. âyetinde, "**içinizden oraya (cehenneme) gitmeyecek hiç kimse yoktur. (Bu), Rabb'inin üzerine aldığı kesinleşmiş bir hükümdür.**" denildikten sonra 72. âyette, "**sonra muttakîleri kurtarırız ve zâlimleri**

öyle diz üstü çökmüş olarak bırakırız" buyrulmuştur.

Câsiye sûrisinin 18. âyetinde, "(Ey Muhammed!) **Sonra sana dinden (yeni) bir şeriat verdik ona uy. Bilmeyenlerin keyiflerine uyma**" denildikten sonra 19. âyette, "**zîrâ onlar, Allah'tan gelecek bir şeyi senden asla savamazlar. Zâlimler, birbirlerinin dostlarıdır. Allah ise muttakîlerin dostudur**" buyrulmuştur.

Takvâ-zulüm ikilemini bir çok âyette görmek mümkündür⁽¹⁰⁹⁾.

Takvâ, Kur'an'daki anlamı itibariyle zulmün tam zıddıdır.

"**Takvâ**"nın birinci derecesi; şirk, küfür ve nifâkı terkedip îmân sâhibi olmak.

"**Zulm**"ün birinci derecesi ise; îmânı terkedip şirk, küfür ve nifaka düşmektir.

"**Takvâ**"nın ikinci derecesi; emre-

(87) en-Nisa, 4/128.

(88) el-Enfâl, 8/25.

(89) el-Bekara, 2/21.

(90) el-Bekara, 2/63, 187, 197.

(91) el-En'âm, 6/153.

(92) Meryem, 19/85-86.

(93) eş-Şuara 26/90-91.

(94) Sad, 38/28.

(95) Sâd, 38/40-55.

(96) ez-Zümer, 39/72-73.

(97) ez-Zümer, 39/56-57.

(98) el-Hakka, 69/48-49. 77/40-41.

(99) et-Tevbe, 9/7, 10.

(100) et-Tevbe, 9/7-8.

(101) et-Tevbe, 9/7, 4,36.

(102) el-Bekara, 2/2, 8-16

(103) el-Bekara, 2/2, 6; et-Tevbe, 9/123. 13/35. 39/32, 71-73.

(104) el-Mâide, 5/27, 29.6/68-69. 9/44, 47. 16/28, 30.19/72. 27/52-53. 39/24, 32-33. 43/65-67. 45/19.

(105) el-Mâide, 5/2.

(106) el-Mücâdele, 58/9.

(107) eş-Şems, 91/8.

(108) en-Nisa, 4/131. 13/35. Bkz. İzutsu, A.g.e., s. 226.

(109) Mesela bkz. et-Tevbe, 9/44, 47; en-Neml, 27/52-

dilenleri-farzları yapmak, yasaklananları-haramları terketmektir.

“Zulm”ün ikinci derecesi ise; bunun tam zıddı yani emredilenleri ve farzları terketmek, yasak fiilleri ve haramları işlemektir⁽¹¹⁰⁾.

İman açısından muttakîler, mü'min; zâlimler ise kâfirdir. Amel açısından muttakîler, itâatkâr; zâlimler ise isyânkârdır. Mü'min, Allah ve peygamberin emir ve yasaklarından ne kadar uzaklaşırsa o kadar nefesine zulmetmiş olur. Buna karşılık ne kadar emir ve yasaklara çok riâyet ederse o kadar çok takvâ sahibi olur.

“Takvâ”, insanın dünya ve âhirette kendisini her türlü tehlikelerden, azap ve sıkıntılardan, elem ve zararlardan korumak; “zulüm” ise tam askine insanın dünya ve âhirette kendisini her türlü tehlielere, azap ve sıkıntılara, elem ve zarar verecek şeylere mâruz bırakmaktır.

İnsan, îman ve itâat ederek muttakî, şirk, küfür ve nifaka dalarak zâlim olur.

İnsanlara iyilik yapmak, insanın her işini iyi ve sağlam yapması takva, insanlara kötülük yapmak, işleri yerli yerinde, iyi ve sağlam bir şekilde yapmamak ise zulümdür^(*).

III- MUTTAKÎ OLMANIN YARARLARI

İnsan, hem bu dünyada hem de âhirette muttakî olmanın pek çok yararını görür. Çünkü muttakî insan, kitâbî ve kevnî âyetlere yâni hem Muhammed (s.a.v.) ile gönderilen kural-

lara hem de Allah'ın kâinattaki tabîi kânunlarına uyarak maddî ve ma'nevî her türlü tehlike ve zararlardan kendisini korumuş, böylece Allah'ın sayasız nimetlerine kavuşmuş, huzur ve sükûna ermiş olur.

Yüce Allah, muttakîlere dünyada da âhirette de çeşitli mükâfâtlar va'detmiştir. “Dünya ve âhirette muttakîlere müjdeler vardır.”⁽¹¹¹⁾

a) Dünyadaki Yararları

Muttakî olmanın dünyada maddî ve ma'nevî pek çok yararı vardır. Bunları şöyle özetleyebiliriz:

1. Allah (c.c.), muttakîlere hidâyet vermiş ve onlara doğru yolu gösterivermiştir. “Muttakîler, Rab'lerinden bir hidâyet üzeredirler”⁽¹¹²⁾. Yani Rab'lerinden bir nur (aydınlık), bir delil (bürhân) ve doğru yol (istikâmet, reşâd) üzerindedirler⁽¹¹³⁾.

2. Allah'ın sevgisini kazanmışlardır. “Allah, muttakîleri sever.”⁽¹¹⁴⁾

3. Allah muttakîleri korur, işlerini düzeltir⁽¹¹⁵⁾ ve onlara yardım eder.⁽¹¹⁶⁾ Çünkü “Allah, muttakîlerle beraberdir.”⁽¹¹⁷⁾

53; Câsiye, 43/18-19...

(110) el-Kâsımî, Muhammed Cemâlüddîn (ö. 1332/1914), Mehâsinü't-Te'vil, III, 21. Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye-1957.

(*) Zulüm kavramının kavramının anlamı için bkz. İsmail Karagöz, Kur'an-ı Kerim'de zulüm Kavramı, s. 50-205 (Doktora tezi Ankara Üniv. İlahiyat Fak. 1994 -Ankara).

(111) Yunus, 10/63-64.

(112) el-Bekara, 2/5.

(113) et-Taberî, A.g.e., I, 1/107.

(114) Âl-i İmrân, 3/76; et-Tevbe, 9/4,7.

(115) el-Beydâvî, A.g.e., I, 279.

(116) en-Neseî, Ebu'l Berakât, Abdullah b. Ahmed, Medâruku't-Tenzil ve Hakâiku't-Te'vil, I, 279(Mecmûatün mine't Tefâsîr).

(117) el-Bekara, 2/194; et-Tevbe, 9/36; en-Nahl, 16/28

4. Kâfirlerin hîle ve desîselerinden kurtulurlar. “...Eğer sabreder, Allah’a karşı gelmekten sakınırsanız kâfirlerin hilesi size hiç bir zarar veremez. Çünkü Allah(ın ilmi) onların yaptıklarını kuşatmıştır.”⁽¹¹⁸⁾

5. Savaşta düşmanlara karşı Allah, melekleriyle onlara yardım eder.

“Evet sabreder, Allah’a karşı gelmekten sakınırsanız onlar (kâfirler) hemen şu dakîkada üzerinize gelseler Rabb’iniz size nişanlı beş bin meleklerle yardım eder.”⁽¹¹⁹⁾

6. Allah, muttakîlere iyi ile kötüyü ayırabilecek bir anlayış verir ve onların kötülüklerini örtüp bağışlar,

“Ey mü’minler! Allah’a karşı gelmekten ve O’nun azabından sakınırsanız O, size iyi ile kötüyü ayırt edici bir anlayış verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah, büyük lütuf sahibidir.”⁽¹²⁰⁾

7. Allah, onları âfetlerden, musîbetlerden ve helâkten korur.

“Bak işte (bozguncuların) tuzaklarının sonucu nasıl oldu. (Nasıl) biz onları ve kavimlerini toptan yıktık (helâkettik). İşte şunlar (Semûd Kavminin harabeleri), zulümleri yüzünden çökmüş evleridir. Şüphesiz bunda bilen kavim için bir ibret vardır. İmân edenleri ve muttakîleri (bu azâptan ve helâkten) kurtardık.”⁽¹²¹⁾

8. Yerin, göğün bereketleri açılır ve ummadıkları yerden rızıklanırlar.

“(Yoksullukla ve darlıkla sıkığımız ve nankörlükleri sebebiyle cezâlandır-

dığımız)⁽¹²²⁾ ülkelerin halkı imân edip Allah’a karşı gelmekten sakınsalar (muttakî olsalar) dı elbette üzerlerine gökten ve yerden bereketler açardık...”⁽¹²³⁾. “Kim Allah’tan korkar (muttakî olur) sa (Allah), ona bir çıkış yolu yaratır ve onu ummadığı yerden rızıklandırır.”⁽¹²⁴⁾

9. Allah, muttakîlere, işlerinde kolaylıklar ihsân eder.

“Kim (yoksullara) verir ve muttkî olursa ve en güzel sözü (kelime-i tevhîdi) doğrularsa ona en kolay olanı (en rahat şeylerin yolunu, Allahın râzı olduğu amelleri) kolaylaştırırız.”⁽¹²⁵⁾

10. Allah’ın dostluğunu kazanırlar. Çünkü “Allah muttakîlerin dostudur.”⁽¹²⁶⁾

11. Allah’ın merhametine mazhar olurlar. Yüce Allah,

“Muttakî olun, umulur ki merhamet olunursunuz.”⁽¹²⁷⁾ buyurmuştur.

12. Allah’ın nimetlerine şükretmiş olurlar:

“Allah’tan ittikâ edin, umulur ki (O’nun nimetlerine) şükretmiş olursunuz.”⁽¹²⁸⁾

b) Âhiretteki Yararları

Muttakîler, âhirette cehennem

(118) Âl-i İmran, 3/120.

(119) Âl-i İmran, 3/125.

(120) el-Enfâl, 8/129. ez-Zümer, 39/35.

(121) en-Neml, 27/51-53.

(122) el-A’raf, 7/94-95.

(123) el-A’raf, 7/196.

(124) et-Talak, 65/4-5.

(125) el-Leyl, 92/5-7.

(126) el-Câsiye, 45/19. Yunus, 10/63. el-Enfal, 8/34.

(127) el-A’raf, 7/63.

(128) Âl-i İmran, 3/123.

azâbından korunmuş, cennet ve nimetleri ile huzur ve sükûna ermiş olurlar. Yüce Allah, Kur'ân'da muttakîlere, âhirette vereceği nimetleri çeşitli âyetlerde muhtelif şekillerde beyân etmiştir. Bunları özet olarak vermek istiyorum.

1. Allah katında, âhiret muttakîler içindir. Yüce Allah âyet-i kerîmelerde bunu şöyle bildiriyor:

“Âhiret yurdu, Rabb'inin katında muttakîlere mahsustur”⁽¹²⁹⁾.

“Muttakîler için âhiret yurdu daha hayırlıdır”⁽¹³⁰⁾.

“Âkîbet (cennet), muttakîler içindir”⁽¹³¹⁾.

“Cennet, muttakîler için hazırlanmıştır”⁽¹³²⁾.

“Takva sahiplerinin yurdu (olan cennet) ne güzeldir.”⁽¹³³⁾

“Cennet muttakîlere yaklaştırılmıştır.”⁽¹³⁴⁾

“Muttakîler için güzel bir gelecek vardır. Kapıları kendilerine açılmış adn cennetleri”⁽¹³⁵⁾.

“Muttakîler için Rab'leri katında nimet cennetleri vardır.”⁽¹³⁶⁾

2. Muttakîler, âhirette umduklarına nâil olacaklar cehennem ve azabından kurtuluşa ereceklerdir⁽¹³⁷⁾:

“Umduklarına kavuşanlar, kurtuluşa erenler muttakîlerdir.”⁽¹³⁸⁾

“Allah, muttakîleri başarıları ile (cehennemden) kurtarır, onlara kötülük dokunmaz ve onlar mahzun olmazlar”⁽¹³⁹⁾.

“Onlar, ilk ölümden başka ölüm

tatmazlar ve Allah onları cehennem azabından korumuştur. (Bunu), Rabb'inden bir lütuf olarak (yapmıştır). İşte o büyük kurtuluş budur”⁽¹⁴⁰⁾.

“Âhirette muttakîler için kurtuluş vardır.”⁽¹⁴¹⁾

3. “Melekler, muttakîleri “selâmün aleyküm” diyerek karşılarlar. Yaptıklarınıza karşılık cennete girin derler”⁽¹⁴²⁾.

“Rab'lerinizin azâbından korunanlar bölük bölük cennete sevk edilirler. Oraya varıp da cennetin kapıları açıldığında cennetin bekçileri muttakîlere “selâmün aleyküm” (sizler ne) hoş (kimseler)siniz, ebedî kalmak üzere buraya girin,” derler. Muttakîler de, “bize verdiği sözü yerine getiren ve bizi dilediğimiz yerde oturacağımız bu cennet yurduna vâris kılan Allah'a hamdolsun. Çalışanların ücreti ne gazelmış” derler⁽¹⁴³⁾.

4. “Adn cennetlerine, altlarından ırmalar akan cennetlere”⁽¹⁴⁴⁾, “esenlik ve güven içinde”⁽¹⁴⁵⁾ girerler”.

(129) ez-Zuhruf, 43/35.

(130) en-Nisa, 4/77. Bkz. 6/32. 7/169. 12/57, 109. 16/30

(131) el-A'râf, 7/128. Hud, 11/49. Taha, 20/32. Sâd, 38/83.

(132) Âl-i İmrân, 3/135.

(133) en-Nahl, 16/30.

(134) es-Şuara, 26/90.

(135) Sâd, 38/49-50.

(136) el-Kalem, 68/34.

(137) et-Taberî, A.g.e., I, 1/108.

(138) el-Bekara, 2/5, 189; Âl-i İmrân, 3/13, 200; el-Mâide, 5/35, 100; Yunus, 10/64; 25/52.

(139) ez-Zümer, 39/61.

(140) ed-Dühân, 44/56-57; et-Tûr, 52/18,27.

(141) en-Nebe', 78/31.

(142) en-Nahl, 16/32.

(143) ez-Zümer, 39/73-74.

(144) en-Nahl, 16/31.

(145) el-Hicr, 15/46.

“Güvenilir makamlarda, bahçede ve çeşme başlarındadırlar”(146).

“Cennette diledikleri her şey vardır”(147).

“Gölgeler altındadırlar”(148).

“Canlarının istediği meyve ve etten bol bol verilir”(149).

“İçecekler ikram edilir”(150).

“Nimet içindedirler”(151).

“Akşam, sabah rızıkları hazırdır.”(152)

“Yaptıklarınıza karşılık âfiyetle yeyin için (denir)”(153).

“Sıra sıra dizilmiş koltuklara yaslanırlar”(154).

“Köşkler üzerinde karşı karşıya oturup sohbet ederler”(155).

“Bağlar, bahçeler”(156) ve “üstüste yapılmış odalar vardır. Odaların (altından) da ırmaklar akmaktadırlar”(157).

“Cennetlerde ebedî kalırlar”(158).

“(Oradan asla) çıkarılmazlar”(159).

“Rab’lerinin kendilerine verdikleriyle sefa sürerler”(160).

“Allah, onları yaptıklarının en güzeliyle mükâfatlandırmıştır”(161).

“Muttakîlere va’dedilmiş olan cennetin durumu şöyledir: (Köşklerinin) altında ırmaklar akar. Yemesi de sürekli dir gölgesi de”(162). “İçinde bozulmayan sudan ırmaklar, tadı değişmeyen süttan ırmaklar, içenlere lezzet veren şaraptan ırmaklar ve sözme baldan ırmaklar vardır ve onlar için orada her çeşit meyve

vardır”(163).

5. “İnce ipekten ve parlak atlastan giysileri ardır.”(164)

6. “Çevrelerinde (kendilerine hizmet eden) sedefte saklı inci gibi civanlar dolaşır.”(165)

7. Muttakîler için “göğüsleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar”(166), “bakışlarını sadece kocalarına diken dilberler”(167) ve “temiz eşler vardır”(168).

“İri gözlü hurilerle evlendirilmişlerdir”(169).

8. “Muttakîlere hiç bir kötülük dokunmaz”, “Onlara korku yoktur ve onlar mahzun da olmazlar”(170). “Allah, onların ecirlerini zâyi etmez”(171).

9. “Göğüslerindeki kin çıkarılmıştır. Hepsi kardeşler olarak köşkler üzerinde karşı karşıya otururlar.

(146) ed-Dühân, 44/51-52; el-Hicr, 15/45; ez-Zâriyat, 51/15; el-Kamer, 54/54; el-Mürselât, 77/41.

(147) en-Nahl, 16/31; el-Fürkân, 25/16; ez-Zümer, 39/34.

(148) el-Mürselât 77/41.

(149) et-Tûr, 52/22.

(150) Sâd, 38/51; en-Nebe’, 78/34, el-Mürselât, 77/43.

(151) et-Tûr, 52/17.

(152) Meryem, 19/62.

(153) et-Tûr, 52/19.

(154) et-Tûr, 52/20.

(155) el-Hicr, 15/47.

(156) en-Nebe’, 78/32.

(157) ez-Zümer, 39/20. Bkz. Âl-i İmrân, 3/15, 136, 198; en-Nahl, 16/31.

(158) Âl-i İmrân, 3/15.

(159) el-Hicr, 15/48.

(160) et-Tûr, 52/18.

(161) ez-Zümer, 39/35.

(162) er-Ra’d, 13/35.

(163) Muhammed, 47/15.

(164) ed-Dühân, 44/53.

(165) et-Tûr, 52/24.

(166) en-Nebe’, 78/33.

(167) Sâd, 38/52.

(168) Âl-i İmrân, 3/15.

(169) ed-Dühân, 44/54; et-Tûr, 52/20.

(170) el-A’râf, 7/35; Yunus, 10/62-63; ez-Zümer, 39/61.

(171) Yusuf, 12/90.

Orada onlara hiç bir yorgunluk dokunmaz”(172). “Orada boş söz ve yalan değil sadece selam işitirler.”(173)

10. Allah’ın rızasına(174), affına (175), ikrâmına(176), sevap(177) ve büyük mü-kâfâtına nâil olmuşlardır(178).

SONUÇ

“Takvâ” kavramı, îmân, ibâdet, ahlâk, amel, söz, fiil ve davranış itibâriyle övme ifade eden Kur’ân’ın en önemli kavramlarından biridir. Allah, Kur’ân’da ısrarla insanların “muttakî” olmalarını istemiş, cenneti de “muttakîler” için hazırladığını bildirmiştir.

Bu kavramın kökü olan “vikâye” sözlükte, bir şeyi zarar ve tehlikelere karşı korumak, “takvâ” ve “ittikâ” ise, kuvvetli bir himâyeye girerek korunmak ve sakinmek, bunun gereği olarak korkmak ve çekinmek anlamındadır. Bu şekilde davranan insana “muttakî” denir.

“Takvâ” kavramına Kur’ân’da sözlüktekinden farklı ve daha kapsamlı bir anlam yüklenmiştir. Artık “takvâ”, her hangi bir şeyden değil, Allah’ın dünya ve âhiretteki azabından ve insanı bu azaba götüreceği olan şirk, küfür,

nifak, isyan... gibi günahlardan korunmaktır. Bunun için insanın; îmân edip Allah’ın emir ve yasaklarına riâyet etmesi, itâat edip isyân etmemesi, Allah’ın kitâbındaki ve kâinattaki kurallarına (şerîat ve sünnetüllaha) uyması gerekir.

Kur’ân’da “muttakîler” ile îmân eden ve îmân etmenin gereğini yerine getiren mü’minler kastolunmuştur. Her mü’min muttakîdir. Ancak muttakîler arasında derece farkı vardır. Mü’min ne kadar islâmî kurallara uyarsa o kadar takvâ sahibi olur.

Muttakî olan insan, kendisini dünyâ ve ukbâda cezâ ve tehlikelerden korumuş, Alah’ın hidâyetini, sevgisini, yardımını, merhametini, affını, himâyesini, dostluğunu ve ihsanını kazanmış; cehennem ve azabından korunmuş, umduğuna ermiş, cennet ve nimetlerini hak etmiş, Allah’ın rızasını kazanmış ve kurtulaşa ermiş olur.

Allah, muttakî insanlara her işinde dâimâ bir çıkış yolu gösterir ve onları ummadığı yerlerden rızıklandırır.

(172) el-Hicr, 15/47-48.

(173) Meryem, 19/62; Sâd, 38/35.

(174) Âl-i İmrân, 3/15.

(175) Âl-i İmrân, 3/136; Muhammed, 47/15.

(176) Âl-i İmrân, 3/198.

(177) el-Bekara, 2/103.

(178) Âl-i İmrân, 3/172, 179.